

2006 nr. 162 21. desember**Lög um fjármál stjórnmalasamtaka og frambjóðenda og um upplýsingaskyldu þeirra**

Tóku gildi 1. janúar 2007 en ákvæði laganna um prófkjör tóku gildi 1. júní 2007. Breytt með 1. 99/2009 (tóku gildi 8. sept. 2009).

I. kafli. Almenn ákvæði.**■ 1. gr. Markmið.**

□ Tilgangur laga þessara er að kveða á um fjárframlög til stjórnmalasamtaka og stjórnmalastarfsemi, draga úr hættu á hagsmunaaekstrum og tryggja gagnsæi í fjármálum. Markmið laganna er að auka traust á stjórnmalastarfsemi og efla lýðræðið.

■ 2. gr. Skilgreiningar.

□ Í lögum þessum hafa eftirfarandi orð og hugtök merkingu sem hér segir:

1. *Stjórnmalasamtök*: Flokkar eða samtök sem bjóða fram í kosningum til Alþingis eða sveitarstjórna.

2. *Prófkjör*: Kosningar sem stjórnmalasamtök halda til að velja fulltrúa á framboðslista við kosningar til Alþingis eða sveitarstjórna.

3. *Frambjóðendur*: Þátttakendur í persónukjöri til sveitarstjórna og þátttakendur í prófkjörum stjórnmalasamtaka.

4. *Framlög*: Framlög til starfsemi stjórnmalasamtaka eða frambjóðenda eða kosningabaráttu, hvort heldur eru bein fjárframlög eða önnur gæði sem metin verða til fjár, án tillits til þess hvaðan þau koma eða hvers eðlis þau eru. Til framlaga í þessum skilningi teljast allir afslættir af markaðsverði, ívinnanir og eftirgjöf, þar með taldir afslættir af markaðsverði auglýsinga, eftirgjöf eftirstöðva skulda, óvenjuleg lánakjör o.s.frv. Ef afsláttur hefur verið veittur af markaðsverði skal mismunur markaðsverðs og raunverðs tilgreindur sem framlag í reikningum. Önnur framlög, svo sem endurgjaldslausn lán vinnuafns, aðstöðu eða búnaðar, skulu metin til peningaverðs á gangverði eða markaðsverði á hverjum tíma og tilgreind í reikningum á því verði.

5. *Tengdir aðilar*: Lögaðilar þar sem svo háttar til að sami aðili eða sömu aðilar eiga meiri hluta hlutfjár, stofnfjár eða atkvæðisréttar í báðum eða öllum lögaðilunum, enda nemi eignarhlutur hvers þeirra um sig a.m.k. 10% af hlutfé, stofnfé eða atkvæðafjölda í viðkomandi lögaðilum. Sama á við ef einstaklingar eða lögaðilar, sem eiga meiri hluta hlutfjár, stofnfjár eða atkvæðisréttar í lögaðila og hver um sig á a.m.k. 10% hlutfjár, stofnfjár eða atkvæðisréttar í lögaðilanum, eiga ásamt viðkomandi lögaðila meiri hluta hlutfjár, stofnfjár eða atkvæðisréttar í öðrum lögaðila. Til eignarhluta og atkvæðisréttar einstaklinga í lögaðilum samkvæmt þessum tölulíð telst jafnframt eignarhlutur og atkvæðisréttur maka og skyldmenna í beinan legg.

6. *Endurskoðendur*: Löggildir endurskoðendur samkvæmt ákvæðum laga um endurskoðendur.

7. *Þingflokkar*: Samtök þingmanna sem uppfylla skilyrði þingskapa til að teljast þingflokkur.

II. kafli. Framlög ríkis og sveitarfélaga til stjórnmalastarfsemi.**■ 3. gr. Framlög til stjórnmalasamtaka úr ríkissjóði.**

□ Árlega skal úthluta fé úr ríkissjóði til starfsemi stjórnmalasamtaka sem fengið hafa a.m.k. einn mann kjörinn á Alþingi eða hlotið hafa a.m.k. 2,5% atkvæða í næstliðnum

alþingiskosningum samkvæmt ákvörðun á fjárlögum hverju sinni. Fjárhæðinni skal úthlutað í hlutfalli við atkvæðamagn.

■ 4. gr. Framlög til þingflokka úr ríkissjóði.

□ Árlega skal úthluta fé úr ríkissjóði til starfsemi þingflokka á Alþingi samkvæmt ákvörðun á fjárlögum hverju sinni. Greiða skal jafna fjárhæð fyrir hvern þingmann og nefnist hún eining. Að auki skal greiða eina einingu fyrir hvern þingflokk. Því til viðbótar skal úthluta fjárhæð sem svarar tólf einingum til þingflokka þeirra stjórnmalasamtaka sem eiga ekki aðild að ríkisstjórn og skiptast þær einingar hlutfallslega milli þeirra. Forsætisnefnd Alþingis getur sett nánari reglur um greiðslur samkvæmt þessari grein.

■ 5. gr. Framlög til stjórnmalasamtaka frá sveitarfélögum.

□ Sveitarfélögum með fleiri en 500 íbúa er skytt, en öðrum sveitarfélögum heimilt, að veita stjórnmalasamtökum, sem fengið hafa a.m.k. einn mann kjörinn í sveitarstjórn eða hlotið a.m.k. 5% atkvæða í næstliðnum sveitarstjórnarkosningum, fjárframlög til starfsemi sinnar. Ákvörðun um slík framlög tekur sveitarstjórn samhliða samþykkt fjárhagsáætlun. Fjárhæðinni skal úthlutað í hlutfalli við atkvæðamagn.

III. kafli. Almenn framlög til stjórnmalastarfsemi.**■ 6. gr. Móttaka framlaga.**

□ Stjórnmalasamtökum og frambjóðendum er heimilt að taka á móti framlögum til starfsemi sinnar eða til kosningabaráttu með þeim takmörkunum sem leiðir af 2.–5. mgr. þessarar greinar og ákvæðum 7. gr.

□ Óheimilt er að veita viðtöku framlögum frá óþekktum gefendum.

□ Óheimilt er að veita viðtöku framlögum frá fyrirtækjum að meiri hluta í eigu, eða undir stjórn, ríkis eða sveitarfélaga.

□ Óheimilt er að veita viðtöku framlögum frá opinberum aðilum sem ekki rúmast innan ákvæða II. kafila.

□ Óheimilt er að veita viðtöku framlögum frá erlendum ríkisborgurum, fyrirtækjum eða öðrum aðilum sem skráðir eru í öðrum löndum. Bann þetta tekur þó ekki til framlaga frá erlendum ríkisborgurum sem njóta kosningaréttar hér á landi skv. 3. mgr. 2. gr. laga nr. 5/1998, um kosningar til sveitarstjórna.

■ 7. gr. Hámarksframlög, leiðbeiningarreglur og prófkjör.

□ Stjórnmalasamtökum og frambjóðendum er óheimilt að taka á móti hærri framlögum frá lögaðilum en sem nemur 300.000 kr. á ári. Undanþegin slíku hámarki eru þó framlög í formi afsláttar svo fremi um sé að ræða almenna afslætti sem veittir eru frá markaðsverði með opinberum hætti og slíkir afslættir séu sérgreindir í reikningum. Lögaðilar, sem inna af hendi framlög til stjórnmalasamtaka eða frambjóðenda, skulu sérgreina heildarfjárhæð slíkra framlaga í ársreikningum sínum. Telja skal saman framlög tengdra aðila.

□ Stjórnmalasamtökum og frambjóðendum er heimilt að taka á móti framlögum frá lögráða einstaklingum sem nemur allt að 300.000 kr. á ári. Til framlaga í þessum skilningi teljast ekki almenn félagsgjöld stjórnmalasamtaka sem innheimt eru með reglubundnum hætti og eru ekki umfram 100.000 kr. á ári.

□ Ríkisendurskoðun skal setja leiðbeiningarreglur um fyrirkomulag sölu þjónustu á vegum stjórnmalasamtaka til að tryggja samræmi við ákvæði 1. og 2. mgr.

□ Heildarkostnaður frambjóðenda í prófkjörum af kosningabaráttu má ekki vera hærri en sem nemur 1 millj. kr., að viðbættu álagi sem hér segir:

Á kjörsvæði með fleiri en 50.000 íbúa, 18 ára og eldri, 75 kr. fyrir hvern.

Á kjörsvæði með 40.000–49.999 íbúa, 18 ára og eldri, 100 kr. fyrir hvern.

Á kjörsvæði með 20.000–39.999 íbúa, 18 ára og eldri, 125 kr. fyrir hvern.

Á kjörsvæði með 10.000–19.999 íbúa, 18 ára og eldri, 150 kr. fyrir hvern.

Á kjörsvæði með færri en 10.000 íbúa, 18 ára og eldri, 175 kr. fyrir hvern.

IV. kafli. Reikningsskil og upplýsingaskylda stjórn­málasamtaka.

■ 8. gr. Reikningsskil stjórn­málasamtaka.

□ Stjórn­málasamtök skulu halda samstæðureikning fyrir allar einingar sem undir þau falla, svo sem sérsambönd, kjör­dæmisráð, eignarhaldsfélög og tengdar sjálfseignarstofnanir. Heimilt er að halda flokkseiningum utan samstæðureiknings­skila ef tekjur þeirra eru undir 300.000 kr. á ári. Við gerð árs­reikninga skal farið að efnisreglum laga um ársreikninga eins og við á. Ríkisendurskoðun gefur út frekari leiðbeiningar um reikningshald stjórn­málasamtaka.

□ Stjórn­málasamtök skulu fela endurskoðendum að endur­skoða reikninga sína. Endurskoðendur skulu starfa eftir leið­beiningum Ríkisendurskoðunar og sannreyna að samstæðu­reikningurinn sé saminn í samræmi við ákvæði laga þessara og almennar reikningsskilareglur og staðfesta það álit með áritun á reikninginn. Ríkisendurskoðun getur hvenær sem er kallað eftir öllum gögnum til að staðreyna að framlög ein­staklinga og lögaðila séu innan þeirra marka sem greinir í III. kafla.

■ 9. gr. Upplýsingaskylda um reikninga stjórn­málasam­ taka.

□ Stjórn­málasamtök skulu árlega skila Ríkisendurskoðun reikningum sínum, sbr. 8. gr., árituðum af endurskoðendum. Ríkisendurskoðun skal í kjölfarið birta útdrátt úr ársreikningi stjórn­málasamtaka með samræmdum hætti. Þar skal greina a.m.k. heildartekjur og heildargjöld. Þá skal flokka tekjur eftir uppruna, þannig að greint sé á milli ríkisframlags, fram­ laga frá sveitarfélögum, framlaga frá lögaðilum, félagsgjalda og framlaga frá einstaklingum, ásamt helstu stærðum í efna­ hagsreikningi. Greina skal sérstaklega alla móttækna afslætti frá markaðsverði. Birta skal nöfn allra lögaðila sem veita framlög til stjórn­málastarfsemi.

V. kafli. Reikningsskil og upplýsingaskylda í persónu­ kjöri.

■ 10. gr. Reikningsskil frambjóðenda í persónukjöri.

□ Frambjóðendur skulu gera uppgjör fyrir kosningabaráttu sína í samræmi við almennar reikningsskilareglur og fela endurskoðendum endurskoðun þess. Ríkisendurskoðun gefur út leiðbeiningar um uppgjör fyrir kosningabaráttu og um upplýsingaskyldu um uppgjörið.

□ Frambjóðendur í persónukjöri eru undanþegnir uppgjör­ skyldu ef kostnaður við kosningabaráttu er ekki umfram 300.000 kr.

■ 11. gr. Upplýsingaskylda um reikninga yfir kosningabar­ áttu.

□ Frambjóðendur skulu skila Ríkisendurskoðun reikningum sínum árituðum af endurskoðendum eigi síðar en sex mánuðum frá því að kosning fór fram. Ríkisendurskoðun skal í kjöl­ farið birta útdrátt úr reikningum þar sem greina skal heildar­ tekjur og heildargjöld. Þá skal flokka tekjur eftir uppruna, þannig að greint sé á milli framlaga frá lögaðilum, framlaga frá einstaklingum og eigin framlags. Greina skal sérstaklega

alla móttækna afslætti frá markaðsverði. Birta skal nöfn allra lögaðila sem veita framlög til kosningabaráttu frambjóðandans.

VI. kafli. Viðurlög, gildistaka og brottfall lagaákvæða.

■ 12. gr. Viðurlög.

□ Hver sem af ásetningi eða stórfelldu gáleysi brýtur gegn ákvæðum laga þessara skal sæta fésektum, en alvarleg brot geta varðað fangelsi allt að sex árum.

■ 13. gr. Gildistaka og brottfall lagaákvæða.

□ Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 2007. Ákvæði laganna um prófkjör taka þó ekki gildi fyrr en 1. júní 2007.

□ . . .

VII. kafli. . . .

Ákvæði til bráðabirgða.

■ I. Forsætisráðherra skal eigi síðar en 30. júní 2010 skipa nefnd fulltrúa allra stjórn­mála­flokka á Alþingi til að endur­skoða lög þessi og framkvæmd þeirra.

■ [II. Ríkisendurskoðun skal að ósk stjórn­málasamtaka veita viðtöku og birta upplýsingar um öll bein fjárframlög til þeirra sem og önnur framlög sem metin eru að fjárhæð 200.000 kr. eða meira á árunum 2002 til 2006, að báðum árum meðtöldum, jafnt til landsflokka sem allra eininga sem undir þá falla eða tengjast rekstri og eignum flokks­ins, svo sem sérsambanda, kjördæmisráða, eignarhaldsfélaga og tengdra sjálfseignarstofnana. Þó er heimilt að undanskilja flokkseiningar ef tekjur þeirra eru undir 300.000 kr. á ári.

□ Ríkisendurskoðun skal að ósk frambjóðenda í forvali eða prófkjöri innan stjórn­málasamtaka fyrir alþingis- og sveitar­stjórnarkosningar 2006 og 2007 veita viðtöku og birta upp­ lýsingar um öll bein fjárframlög til þeirra sem og önnur framlög sem metin eru að fjárhæð 200.000 kr. frá 1. janúar 2005 – 31. maí 2007. Jafnframt skal Ríkisendurskoðun með sama hætti að ósk frambjóðenda í kosningum til æðstu tveggja embætta innan stjórn­málasamtaka, formanns og varaformanns, veita viðtöku og birta upplýsingar um öll bein fjárframlög til þeirra sem og önnur framlög sem metin eru að fjárhæð 200.000 kr. eða meira á árunum 2005 til 2009, að báðum árum meðtöldum. Sé heildarfjárhæð framlaga til frambjóðanda undir 300.000 kr. getur hann beint einfaldri yfirlýsingu til Ríkisendurskoðunar um að svo sé án nánari tilgreiningar eða sundurliðunar upphæða, sbr. 4. mgr.

□ Við túlkun á hugtökunum stjórn­málasamtök, prófkjör, framlög og tengdir aðilar skal taka mið af skilgreiningu þeirra hugtaka í 2. gr. laganna.

□ Ríkisendurskoðun skal í þessu skyni veita viðtöku upp­ lýsingum frá viðkomandi stjórn­málasamtökum og frambjóð­ endum um framlög til þeirra á tilgreindu tímabili, sbr. 1. og 2. mgr., og skulu upplýsingar sem veittar eru flokkaðar eftir uppruna þeirra, þannig að greint sé á milli ríkisfram­ lags, framlaga frá sveitarfélögum, framlaga frá lögaðilum, fé­ lagsgjalda og framlaga frá einstaklingum. Upplýsingum skal fylgja yfirlýsing viðkomandi stjórn­málasamtaka eða fram­ bjóðanda um að upplýsingarnar sé veittar samkvæmt bestu vitneskju og getur Ríkisendurskoðun kallað eftir nánari upp­ lýsingum og skýringum ef hún telur annmarka á upplýsinga­ gjöfni. Skal upplýsingamiðlun til Ríkisendurskoðunar frá stjórn­málasamtökum og frambjóðendum þeirra sem óska eftir úrvinnslu og birtingu upplýsinga vera lokið fyrir 15. nóv­ ember 2009. Ríkisendurskoðun er þó heimilt að framlengja þann frest um allt að einn mánuð.

□ Ríkisendurskoðun skal samræma upplýsingar sem miðl-

að er til hennar skv. 4. mgr. og birta með samræmdum hætti fyrir lok árs 2009 niðurstöður fyrir hver stjórnmalasamtök og frambjóðendur þeirra sem hér segir:

- a. Heildarfjárhæð árlegra framlaga samkvæmt fyrirbyggjandi upplýsingum.
- b. Heildarfjárhæð árlegra framlaga frá einstaklingum samkvæmt fyrirbyggjandi upplýsingum.
- c. Heildarfjárhæð árlegra framlaga frá lögaðilum samkvæmt fyrirbyggjandi upplýsingum.
- d. Tilgreina skal sérstaklega þá aðila sem veitt hafa framlag að fjárhæð 500.000 kr. eða meira. Hafi lögaðili krafist trúnaðar um framlög sín til viðkomandi stjórnmalasamtaka skal engu að síður birta upplýsingar um fjárhæð framlagsins

en upplýsingar um heiti viðkomandi aðila skulu ekki birtar. Sé um einstakling að ræða skal birting á nafni hans sem styrkveitanda ávallt byggjast á samþykki hans.

Ríkisendurskoðun getur sett reglur um það með hvaða hætti framlög, sem ekki eru bein fjárfamlög, skuli metin til fjár.

Að öðru leyti en um getur í 5. mgr. er Ríkisendurskoðun bundin trúnaði um allar upplýsingar sem stjórnmalasamtök og frambjóðendur þeirra miðla til hennar samkvæmt ákvæði þessu.

Ákvæði 12. gr. laganna gildir ekki um upplýsingagjöf samkvæmt ákvæði þessu.]¹⁾

¹⁾ L. 99/2009, 1. gr.